

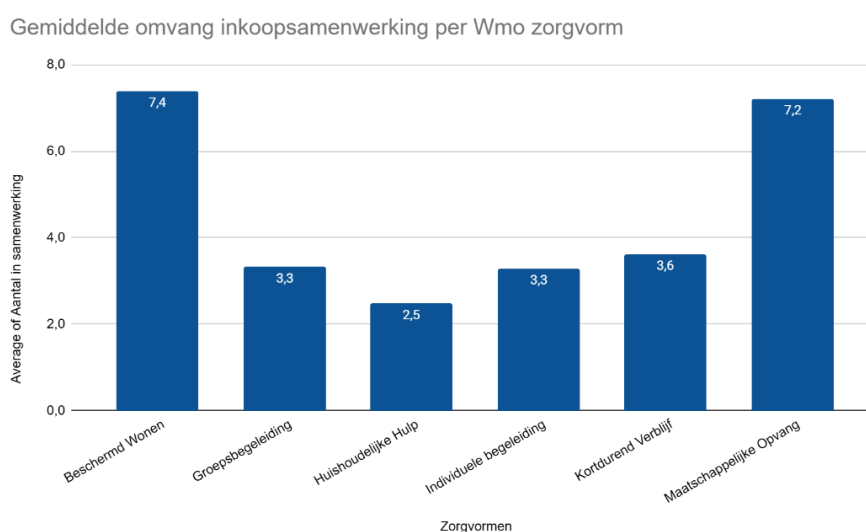
PPRC onderzoekt in opdracht van het Ketenbureau i-Sociaal Domein de stand van zaken met betrekking tot gemeentelijke zorginkoop. PPRC verzorgt deze ‘Monitor gemeentelijke Zorginkoop’ sinds 2018 elk jaar, waarbij het doel is om voor álle standaard voorzieningen wmo en Jeugdhulp de contractering van álle gemeenten inzichtelijk te maken. Wij doen dit door de inkoopdocumenten en contracten te verzamelen, analyseren en rubriceren in een database. PPRC publiceert in het najaar van 2024 een reeks artikelen om de trends en ontwikkelingen inzichtelijk te maken. >

In deze editie staan we stil bij de verschillende inkoop Samenwerkingen in het zorglandschap en de kenmerken hiervan.

Gemeenten kopen Wmo-ondersteuning en jeugdhulp vaak niet individueel in, maar in samenwerking met aangrenzende gemeenten. Samenwerking is efficiënter voor gemeenten en aanbieders (er zijn minder verschillende inkoopprocedures en contracten nodig) en kennis over de inkoop en zorgvormen kan geconcentreerd worden bij de gemeentelijke samenwerking. Voor bepaalde zorgvormen is samenwerking (nog) niet vrijblijvend: bijvoorbeeld voor beschermd wonen zijn centrumgemeenten verantwoordelijk voor de inkoop voor een groep gemeenten.

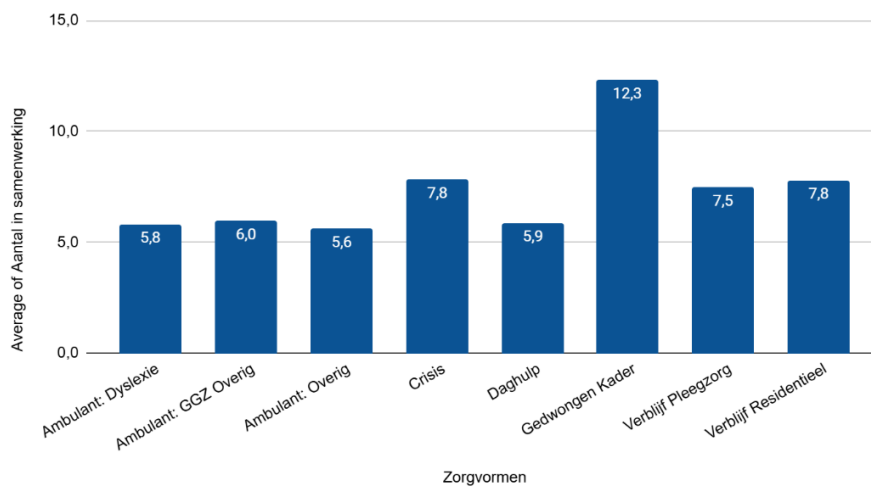
Naast de verplichte samenwerking vanuit de centrumgemeenteregeling valt op dat de meer complexe zorgvormen en zorg die minder vaak voorkomt (zoals de meest complexe jeugdhulp) binnen zowel de Wmo als de Jeugdwet, vaak in grotere samenwerkingsverbanden worden ingekocht. Hele specialistische en weinig voorkomende ondersteuning wordt zelfs landelijk ingekocht.

Dit contrast is goed zichtbaar bij bijvoorbeeld residentiële jeugdzorg en het gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering): complexere ondersteuning die door enkele specialistische organisaties wordt geboden en waar (gelukkig) veel minder jongeren behoefte aan hebben dan bijvoorbeeld lichte ambulante ondersteuningsvormen. Aan de andere kant van het spectrum staat bijvoorbeeld Wmo huishoudelijke hulp, een relatief eenvoudige zorgvorm met een hoog volume. Dit wordt vaak in samenwerking met slechts enkele gemeenten of zelfstandig ingekocht.

Figuur 1 Gemiddelde omvang inkoop Samenwerking in de Wmo per zorgvorm

Gemiddelde omvang inkoop samenwerking per Jeugdwet zorgvorm

Figuur 2 Gemiddelde omvang inkoop samenwerking per Jeugdwet zorgvorm

Trends in samenwerkingsverbanden

In de jaren na de decentralisatie waren gemeentelijke samenwerkingen flink in beweging, waarbij met name samenwerkingsverbanden uit elkaar vielen en soms gemeenten een deel van de hulp zelfstandig gingen inkopen. Voor jeugdhulp gebeurde dit met name na het aflopen van de transitie-arrangementen in 2018.

Met een blik op de inkoop in de Monitor gemeentelijke zorginkoop 2024 zien we echter dat deze samenwerkingsverbanden in de afgelopen jaren heel stabiel zijn geworden. Er zijn maar beperkt verschuivingen in de inkoop van maatwerkvoorzieningen Wmo en individuele voorzieningen jeugdhulp. Een trend die wij wel sinds enige jaren waarnemen, is dat gemeente lokaal voor jeugdhulp investeren in lichte – en vaak beschikkingsvrije – jeugdhulp. Deze ambulante (en soms groepsgerichte) hulp wordt dan lokaal ingekocht en substitueert een deel van de individuele voorzieningen die in het verband met de jeugdhulpregio ingekocht wordt. Echter, de gemeenten doen dan ook nog mee aan de regionale inkoop omdat de lokale laagdrempelige hulp niet de individuele voorzieningen kan vervangen.

Blik op de toekomst

Hoewel de beweging in gemeentelijke inkoop samenwerking vanuit de gemeenten zelf vooral op het vlak van lichte (jeugd)hulp plaats vindt, is juist op het vlak van complexere en zwaardere ondersteuningsvormen wel een beweging te verwachten. Bij Beschermd Wonen (Wmo) speelt nog altijd de doordecentralisatie – waarmee centrumgemeenten niet langer verplicht voor de overige gemeenten in die regeling inkopen. Deze doordecentralisatie is keer op keer uitgesteld. Op het moment dat deze toch wordt ingevoerd ontstaat in ieder geval op papier de mogelijkheid dat samenwerkingen daar uit elkaar vallen.

Bij jeugdhulp speelt juist een omgekeerde tendens. In de hervormingsagenda zijn afspraken gemaakt voor sterkere samenwerkingsverplichtingen voor gemeenten. De Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen (ingediend in april 2024) gaat vastleggen welke zorgvormen gemeenten weer op

het niveau van de jeugdhulpregio's moeten inkopen. Vooruitlopend hierop zien we nu dat voormalige jeugdregio's die uiteen zijn gevallen elkaar weer opzoeken. Hier verwachten we in de toekomst weer meer concentratie – bij de complexere en minder-voorkomende jeugdhulp. Welke ondersteuningsvormen precies onder de verplichte regionale inkoop gaan vallen is nog niet bekend.

Verantwoording:

Deze rapportage maakt gebruik van data uit het monitoronderzoek gemeentelijke zorginkoop, uitgevoerd door PPRC in opdracht van het Ketenbureau i-Sociaal Domein. PPRC monitort voor deze opdracht hoe gemeenten de zorgvormen Jeugdzorg en Wmo inkopen. De monitor houdt tal van diverse aspecten bij, zoals de zorgvorm, bekostigingsvorm, contractvorm en de mate van selectiviteit. Deze rapportage is gebaseerd op de meest recente versie van de monitor, met data van meer dan 7.800 contracten van alle gemeenten in Nederland. De startjaren van deze contracten lopen uiteen van 2015 tot 2024. Alle percentages in deze rapportage zijn berekend als percentage van het kolomtotaal, gefilterd op startjaar. De dataset voor deze rapportage is gecorrigeerd om dubbeltellingen van samenwerkingen (>1) te voorkomen.